

## K nedožitým osmdesátinám Pavla Lásky

Tento článek jsem napsal k osmdesátinám Ing. Pavla Lásky, CSc. Pavel však krátce po odeslání rukopisu do redakce *Živy* v dechl nečekaně 27. září 2014 naposled. Musel jsem tedy bohužel změnit název příspěvku a text upravit.

Pavel Lásky se narodil 13. října 1934 v Turnově. Do obecné (základní) školy chodil v malé vesnici Žlunice, asi 17 km od Jičína. Tam trávil také všechny prázdniny a prováděl první pokusy se spotřebou mšic larvami pestřenek. V r. 1952 maturoval na Akademickém gymnáziu v Praze, kde získal dobré základy nejen latiny, ale i řečtiny. Angličtinu a němčinu zvládl samostudiem. Po maturitě byl přijat na Agronomickou fakultu Vysoké školy zemědělské v Praze, kde se specializoval na ochranu rostlin a entomologii. Na katedře ochrany rostlin pracoval i jako pomocná vědecká síla. Nejdříve sbíral a určoval střevlíky s využitím kvalitního klíče prof. Karla Kulta (vydala Československá společnost entomologická, Praha 1947). Diplomovou práci pak obhájil v r. 1957 na téma Larvy pestřenek, významní přirození nepřátelé mšic.

Po promoci pracoval nejdříve jako rostlinolékař ve Strojní a traktorové stanici v okrese Nová Paka. Stále více však toužil po entomologickém výzkumu. Přihlásil se tedy do konkurzu na místo samostatného vědeckého pracovníka do olomouckého Výzkumného a šlechtitelského ústavu zelinářského (VŠÚZ). Byl přijat a mohl začít rozvíjet svůj opravdový zájem o vědeckou a experimentální činnost. Výzkum zacítil na ochranu zeleninových kultur proti mšicím, merulím, molicím a sviluškám. Kandidátskou dizertaci s názvem Biologie merule mrkvové obhájil v r. 1968. V Olomouci poznal i svou milovanou ženu Marii, s níž vychovali dvě děti a která mu vždy byla velkou oporou.

S Pavlem Láskou jsem se seznámil na základě znalostí jeho publikací ve spoluautorství s prof. Jindrou Duškem, neboť jsem ve své diplomové práci řešil ekologické otázky čeledi pestřenkovitých (*Syrphidae*) Olomoucka a Opavska. Pavel i Jind-



- 1 Pavel Lásky (1934–2014)
- 2 Pestřenka *Eupeodes luniger* při vířivém letu. Foto P. Lásky
- 3 Samička hojně afidofágní pestřenky rybízové (*Syrphus ribesii*). Snímky V. Bičíka, pokud není uvedeno jinak

ra se pak stali mými výbornými kamarády. A když Jindra Dušek v r. 2009 zemřel, velmi bolestně se mě to dotklo. Podobně jako P. Lásky jsem si již během studií zamiloval údolí nedotčené přírody v okolí Hrubé Vody nedaleko Olomouce s potokem plným blatouchů, na nichž jsme oba v jarních měsících chytali pestřenky i jiný hmyz. Údolím však postavili silnici a tato nádherná lokalita byla do značné míry narušena.

Zvláštního ocenění zasluhují Láskovy a Duškovy práce týkající se studia příbuznosti druhů a rodů pestřenek podčeledi *Syrphinae*, jejichž larvy se živí hlavně mšicemi a mají tedy značný hospodářský význam. Práce obou autorů byly založeny na velmi dobré znalosti jak dospělců pestřenek včetně jejich pohlavních orgánů, tak jejich larev. Ukázalo se, že systém navržený Láskou a Duškem nejlépe odpovídá současným molekulárním analýzám. Velkou pozornost zasluží také jejich studie zabý-

vající se vlivem teplot při vývoji puparií na zbarvení dospělců a celosvětová revize pestřenek rodu *Scaeva*.

Po zrušení olomouckého VŠÚZ jsem nabídl Pavlu Láskovi spolupráci ve vědeckém týmu syrphidologů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, který jsem vedl. Pavel nabídku ochotně přijal a přechodně mohl na částečný úvazek předávat své cenné zkušenosti studentům. Společně jsme s diplomanty a doktorandy, mezi nimiž vynikl zejména Libor Mazánek, publikovali řadu dalších prací. Týkaly se např. dospělců a larev rodu *Eupeodes*, zahrnujícího druhy, s jejichž určováním mají potíže i zkušení badatelé. V rámci tohoto rodu jsme popsali nové druhy. Studovali jsme rovněž rody *Dasysyrphus*, *Betasyrphus*, *Afrosyrphus*, *Dideopsis*, *Scaeva*, *Epistrophe* nebo *Episyrphus*. Nutno poznamenat, že tím „motorem“, který podněcoval náš další výzkum, byl zpravidla Pavel. Odměnou za jeho usilovnou vědeckou práci mu byla pozvání do muzeí v USA a Kanadě a na sympozia v Německu, Španělsku, Finsku, Srbsku a Skotsku.

Také v posledních několika letech, kdy Pavel poznal i neduhu stáří, se usilovně věnoval studiu pestřenek a výsledky pravidelně publikoval. Z tohoto období vyniká hlavně práce týkající se srovnání účinnosti přirozených nepřátel mšic. Vrátil se i k problematice merule mrkvové (*Trioza apicalis*) a koncipoval promyšlenou teorii vzniku a šíření škodlivé formy tohoto druhu. Zabýval se také škodlivostí mšice zelňe (*Brevicoryne brassicae*) a molice skleníkové (*Trialeurodes vaporariorum*) nebo rezistencí roztoců savečky oranžové (*Phytoseiulus persimilis*) vůči pesticidům. Láskovi patří rovněž priorita ve zjištění neúčinnosti insekticidu pirimoru na sluněčka, která patří k významným predátorům mšic. V době kalamity sledoval i biologii a ochranu proti plzákovi španělskému (*Arion vulgaris*).

Pavel Lásky napsal 111 vědeckých prací (často ve spoluautorství), o které je zájem u nás i v zahraničí. Mnoha českým čtenářům je znám ze 124 popularizačních článků v časopisech *Živa* (z novějších např. 2014, 3: 134–135; 2005, 2: 75; 2002, 4: 171), *Zahradkář*, *Receptář* nebo *Rostlinolékař*.

Kdo Pavla Lásku poznal zblízka, jistě potvrdí, že to byl člověk velmi přemýšlivý, pracovitý s neutuchajícím elánem a vzorný manžel i dědeček. Jeho četní přátelé se budou ke vzpomínce na tohoto skromného a významného vědce často a rádi vracet.

